

INFORMASJON FRA ATM NORGE

Nyhetsbrev 79 – oktober 2023

Nytt fra ATM Norge

ATM Konferansen 2023 i samarbeid med NHO Luftfart.

ATM Konferansen 2023 ble arrangert i samarbeid med NHO Luftfart og fant sted 13. juni 2023 i NHOs lokaler i Oslo. Temaet for årets engelskspråklige konferanse var «Efficient, safe and secure aviation in a changing environment».

Konferansen er et viktig møtested mellom representanter for medlemsbedriftene, luftfartsmyndighetene og alle som har sin virksomhet innen luftfartssektoren. Konferansen kunne tilby en rekke interessante og relevante innlegg som også var utløsende for stort engasjement fra salen.

Bent-Joacim Bentzen, statssekretær i Samferdselsdepartementet, innledet om betydningen av norsk luftfart og norsk luftfartsindustri, presenterte fokusområder og ambisjoner i regjeringens luftfartsstrategi og ga en oppdatering om regjeringens arbeid inn mot et skifte mot grønn mobilitet også i luftfarten. I den sammenheng la han vekt på betydningen av at alle luftfartens interessenter kommer fram med konkrete forslag til tiltak som kan motivere og akselerere det grønne skiftet i luftfarten, idet Bentzen var klar på at regjeringens mål om at innen 2030 skal klimagassutslippene reduseres med 55 prosent står fast. Videre forventet utvikling skal realisere klimanøytralitet senest i 2050. Bentzen minnet om at CO₂-utslippene fra innenriks luftfart utgjør cirka 2 prosent av Norges nasjonale utslipp, likevel må utslippene bringes ned for at luftfarten skal utvikle seg i tråd med nasjonale og internasjonale klimamål.

Andreas Boschen, Executive Director i SESAR 3 Joint Undertaking, konstaterte at SESAR 3 JU skiller seg fra forgjengeren gjennom størrelsen og sammensetningen av partnerskapet. Det utvidede partnerskapet samler nå mer enn 50 «founding members» i tillegg til EU (representert ved EU-kommisjonen) og Eurocontrol, og inkluderer for første gang UAS-operatører samt direkte medlemskap for luftromsbrukerne. Nå er også flyplasser utover de store knutepunktene inkludert. Han framholdt at sammensetningen signaliserer en økende vilje hos alle interessenter til å slå seg sammen for å kunne få til de nødvendige endringene i grønn retning innen luftfartssystemet. Luftfartssektoren må akselerere overgangen til en bærekraftig og digital fremtid gjennom mer målrettet samhandling mellom industrien, innovasjonsmiljøer, politiske myndigheter, regulatoriske organisasjoner og standardiseringsorganer, alt dette for å framskynde nødvendig omstilling. SESAR 3 JU vil vare i sju år og det er lagt opp til at strukturen i forsknings- og innovasjonsprogrammet skal bidra til at SESAR 3 kan levere løsninger

fortløpende og gjennom programmets levetid. Boschen viste til at en i norsk luftfartsvirksomhet så langt har implementert 11 effektiviserende løsninger utviklet gjennom SESAR («SESAR Solutions») og han ga honnør til norske aktørers pionervirksomhet innen fjernstyrte tårn, miljøoptimaliserte innflygingsprosedyrer (Point Merge OSL) og åpen deling av trafikkinformasjon under konseptet Total Airport Management over åpne og standardiserte grensesnitt.

Ut over disse «key-notes» bød konferansen på dagsaktuelle bidrag fra NHO Luftfart, Abelia og Widerøe. Representanter fra fire av ATM Norges medlemsbedrifter bidro med oppdateringer innen emner som dynamisk lufttrossorganisering, introduksjon av UAS i kontrollert luftrom samt Avinors Remote Tower implementering og fornyelse av ATM systemer i kontrollsentraler og tårn. Det ble også gitt et innblikk i konsekvenser for ATM industrien når EASAs senere direktiver også gjøres gjeldende for luftfartens systemleverandører (Conformity assessment framework for ATM/ANS systems and ATM/ANS constituents).

Innspill til høringer i regi av regjeringen.

Justis- og beredskapsdepartementet:

Rapport fra Totalberedskaps-kommisjonen, NOU 2023:17 - «Nå er det alvor».

ATM Norge leverte her bidrag til NHO Luftfarts høringsuttalelse, der vi la vekt på å etablere bevissthet omkring sårbarhetsforhold og beredskapsmessige aspekter knyttet til den stadig mer avanserte teknologi som understøtter flyoperasjoner, både i luften og på bakken.

ATM Norge fokuserte på sikkerhets- og sårbarhetsaspekter ved avhengigheten av GNSS innen luftfart, vi fremhevet behovet for å utvikle ytterligere kompetanse innen disiplinen sårbarhet for digital elektronisk infrastruktur, og vi tok til orde for å sikre lokal (innenlands) kritisk kompetanse som kan understøtte driften av sikkerhetskritisk teknologi i en krisesituasjon. Videre viste vi til at det i Norge er betydelig knapphet på IKT kompetanse, hvilket tilsier at styrking av utdanningstilbudet innen IKT er nødvendig. Norske kompetanseleverandører suppleres med betydelige kjøp av IT-tjenester fra utlandet. Nasjonen Norge må sikre at det bygges nødvendig nasjonal ekspertise som kan være tilgjengelig i en krisesituasjon.

Samferdselsdepartementet:

Virkemidler for å fremskynde innfasing av null- og lavutslippsfly i norsk luftfart.

Samferdselsdepartementets høringsinvitasjon inviterte til å komme med konkrete innspill for å fremskynde grønt skifte innen luftfarten. ATM Norge anbefalte at det snarest mulig nedsettes et «stående team» for vurdering av bedrifters løsningsforslag innen området, gjerne ledet av Avinor. Vi tok til orde for at et slikt initiativ måtte understøttes av øremerkede statlige midler, kanalisert gjennom etablert virkemiddelapparat, satt opp etter en effektiv og byråkratisk modell. Vi pekte på viktigheten av politiske initiativ som kan utløse nyskaping og innovasjon innen bransjeledende norske industri- og forskningsmiljøer for raskest mulig å frambringe løsninger som understøtter det grønne skiftet innen luftfarten. Vi løfter også her fram aspektet samfunnsmessig sikkerhet ved at aktørene motiveres til å velge robuste teknologiløsninger som bør anskaffes gjennom prosesser der lokal kompetanse og beredskapseffekter vektlegges mer enn tilfellet har vært hittil.

Kongsberg er nå medlem av ATM Norge

Kongsberg Defence & Aerospace AS har meldt seg inn i ATM Norge. Bedriften blir dermed den største av medlemsbedriftene i ATM Norge og tar også plass i foreningens styre. Hans Lie fra Kongsberg Defence & Aerospace AS er valgt inn som styremedlem i ATM Norge.

Nytt fra Indra Navia AS

Andrew Fiamingo blir administrerende direktør for Indra Navia AS

Andrew Fiamingo blir ny administrerende direktør i Indra Navia AS. Han tar over etter Eldar Hauge som har sittet i førersetet i 15 år, en periode preget av sterk vekst. Selskapet har levert sine beste resultater under og etter pandemien, og hadde i 2022 et overskudd på 72,8 millioner kroner.

Andrew Fiamingo har jobbet i Indra Navia i 24 år og har bred erfaring fra ulike stillinger i bedriften. Siden 2020 har han vært Chief Operations Officer, og før det var han Chief Commercial Officer i 11 år.

«Da jeg bestemte meg for å gå av, var Andrew det opplagte valget til å ta over. Han har innsikten, erfaringen og egenskapene som behøves for å lede Indra Navia, og kjenner våre kunder og forretningspartnere, både i Norge og internasjonalt.» sier Eldar.

«Vi står overfor store muligheter de neste årene. Jeg ser frem til å lede bedriften i denne fasen, og har 200 fantastiske medarbeidere med meg på laget. Samtidig skal vi sammen med resten av bransjen i Norge jobbe for at Norge forblir et foregangsland innen internasjonal ATM», sier Andrew Fiamingo.

Fiamingo tar offisielt over fra 1. januar 2024. Hauge blir værende i selskapet og går over til en ny rolle innenfor Indra's internasjonale virksomhet.

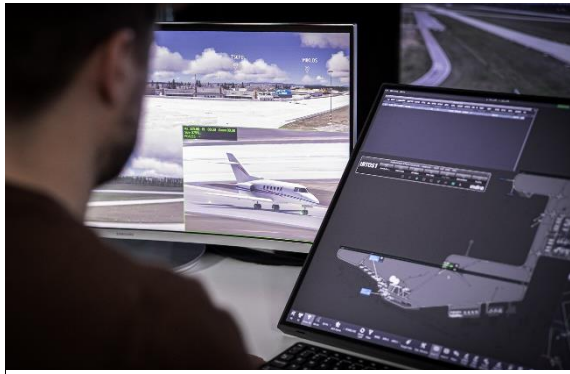

Andrew Fiamingo, Indra

Andrew Fiamingo, påtroppende CEO, triatlonutøver og Norseman-deltager, fotografert av avtroppende CEO og kunstfotograf Eldar Hauge.

Ny milepæl for det som blir Europas største fjernstyrte flyplass

Indras teknologiplattform for digitale fjernstyrte tårn

Indra skal levere den komplette teknologi-plattformen som skal gjøre Budapest til Europas største fjernstyrte flyplass. En ny milepæl ble nådd i dette prosjektet da HungaroControl nylig godkjente første site acceptance test (SAT). Dette betyr at prosjektet styrer videre mot å gå operasjonelt i 2024.

Indra leverer både tårnsystemet, utviklet i Norge, og kameraløsningen. Disse er sømløst integrerte, og kan styres av flygeleder fra én skjerm ved hjelp av en enkelt mus og/eller tastatur.

Nytt fra ACAMS AS

ACAMS to supply its technical control and monitoring system to Swedavia AB, Arlanda Airport

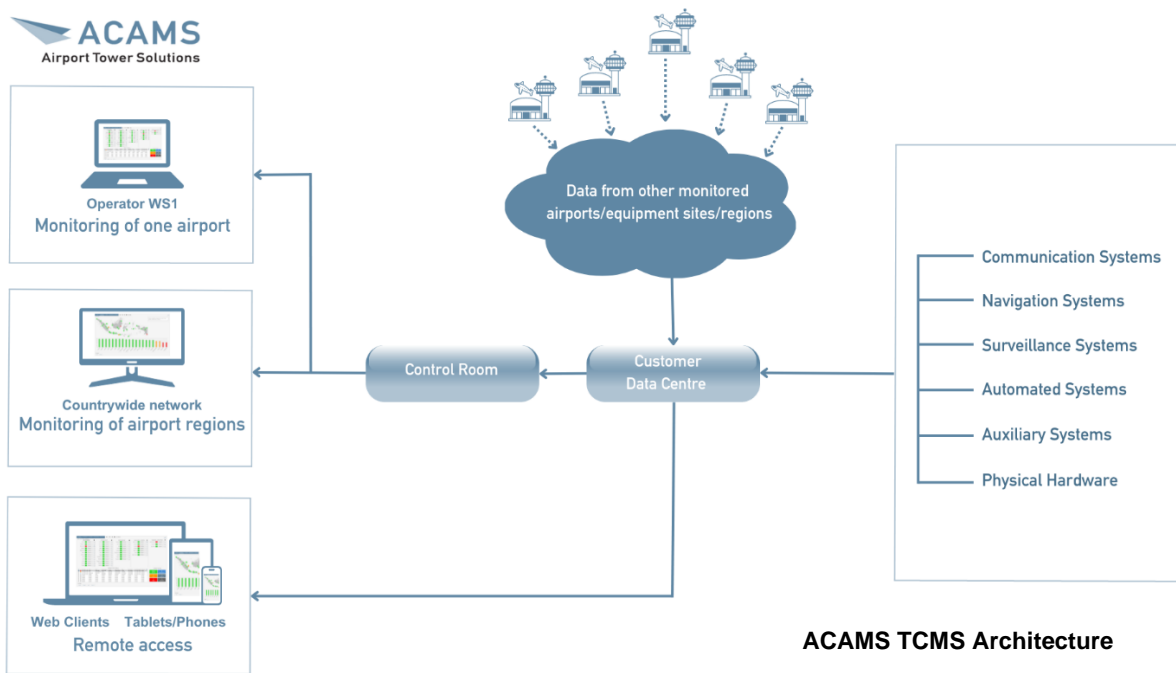
ACAMS AS, a leading provider of integrated airport tower solutions, has successfully sold a range of new strategic projects in Europe, the Middle East, and South America this year. Business in the Nordic region has been strong in 2023, highlighting a contract win with Swedavia AB in Sweden for the delivery of ACAMS TCMS, a next-generation technical control and monitoring system for ATC, CNS, and other airport infrastructure.

ACAMS TCMS is optimized for deployment on a secure cloud infrastructure, located at a central ANSP premise in-country. This means that customers have the benefits of a cloud-based system, such as scalability and cost savings, while also maintaining control over their data-integrity and security.

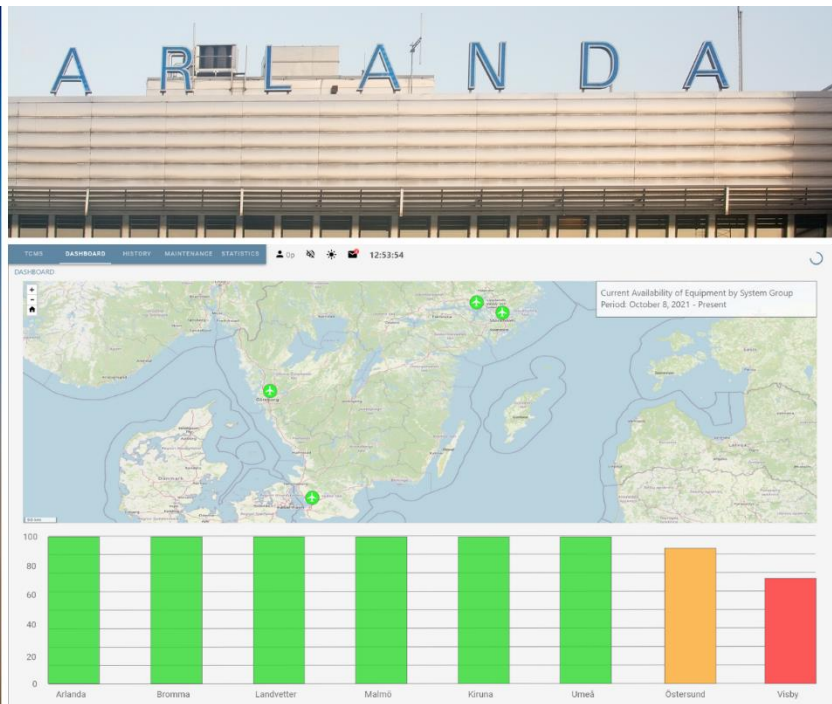
The contract with Swedavia AB in Sweden includes the installation of ACAMS TCMS at Stockholm Arlanda Airport in the first phase, with an option to install ACAMS TCMS at an additional seven airports in Sweden.

"This contract win underscores the strategic importance of ACAMS in the aviation industry. Our cloud based TCMS represents a paradigm shift in airport infrastructure management, as it can be deployed on secure ANSP infrastructure and can manage systems and critical infrastructure on a nationwide network of airports. We are committed to delivering excellence and innovation that redefines industry standards."

– Leiv Kreyberg, CEO of ACAMS AS

ACAMS TCMS Architecture

Nytt fra AVINOR

I en pressemelding 01.08.2023 skriver Avinor:
(Alle pressemeldingene fra Avinor kan leses her: [Avinor](#))

Avinor overtar lufthavnoperatøransvaret for Andøya lufthavn

Fra og med 1. august 2023 overføres lufthavnoperatøransvaret ved Andøya lufthavn fra Luftforsvaret til Avinor. Dette skjer etter avtale mellom Samferdselsdepartementet og Forsvarsdepartementet.

Illustrasjonsfoto Avinor / Catchlight Fotostudio - til fri bruk

Bakgrunnen for at Avinor overtar lufthavnoperatøransvaret, går tilbake til Stortingets behandling av Langtidsplanen for Forsvaret i november 2016, der det ble besluttet at Andøya flystasjon skulle utfases, og at Forsvarets overvåkningsfly skulle ha base ved Evenes. Avinor fikk i oppdrag fra Samferdselsdepartementet i oktober 2022, å starte arbeidet med å overta driftsansvaret for Andøya lufthavn, Andenes.

- Etter en prosess mellom vår eier, Samferdselsdepartementet, og med Forsvarsdepartementet, står Avinor klar til å overta lufthavnoperatøransvaret ved Andøya lufthavn fra i dag, 1. august, sier Anders Kirsebom, konserndirektør for Divisjon Regional Lufthavner i Avinor.

Inntil videre er det fortsatt Forsvaret som eier Andøya lufthavn. Som en del av den inngåtte driftsavtalen vil Avinor kjøpe tjenester fra Luftforsvaret i en overgangsperiode.

I en pressemelding 21.08.2023 skriver Avinor:

Avinor beslutter fjernstyrte tårn ved Kirkenes lufthavn

Avinor har tidligere besluttet at fjernstyrte tårn skal innføres ved Kirkenes lufthavn, Høybuktmoen. Denne planen fastholdes, med noen justeringer.

-Vi ser at Kirkenes er godt egnet for Remote Towers-teknologien, og planlegger for å opprettholde målsetningen om å innføre dette ved Høybuktknoen. Samtidig velger Avinor en lokal løsning i denne omgang, i stedet for å flytte tjenesteutøvelsen til Bodø. Dette fordi vi ønsker å se Kirkenes i sammenheng med en bredere prosess rundt trafikkstyringen ved flere lufthavner. Denne prosessen er ikke påbegynt, og er forhold som ligger noen år frem i tid. Av den grunn velger vi å gå videre med en lokal løsning i første omgang, sier Jan Østby, leder for Remote Towers-programmet i Avinor.

Avinor har i dag 11 tårn i operativ drift ved *Remote Towers Centre* i Bodø. Kirkenes blir det 15. tårnet som inngår i første fase. Fjernstyrt tårntjeneste ble først innført ved Røst lufthavn i 2019. Systemet har gitt mange fordeler, også sikkerhetsmessig, da kamerateknologien har åpnet for muligheter som man ikke har ved konvensjonell tårndrift. Dette inkluderer nattoptikk og bevegelsessensorer som kan oppdage og varsle om mennesker, kjøretøy, fugler og andre mulige farer som beveger seg på bakken og i luften rundt en lufthavn.

-Vi har naturligvis notert oss spørsmålene og bekymringene fra lokalt hold rundt fjernstyrte tårn i Kirkenes. Vår beslutning om å lokalisere fjernstyrte tårn lokalt ved Kirkenes lufthavn har ingen sammenheng med disse bekymringene. Vi har nå drevet med fjernstyrt tårndrift i snart fire år. Erfaringene er svært gode, og det er ingen grunn til at dette skal være annerledes ved Kirkenes. Avinor har god dialog med Luftfartstilsynet, og den fjernstyrte tårntjenesten ved Kirkenes vil godkjennes av dem før vi tar systemet i bruk, slik vi har gjort på de øvrige tårnene. Dersom det besluttes å overføre tårntjenesten til Avinors Remote Towers Centre i Bodø noen år frem i tid, vil vi ha tilsvarende godkjenningssprosesser med Luftfartstilsynet da, sier Anders Kirsebom, konserndirektør for Divisjon Regionale Lufthavner i Avinor.

Nytt fra Polarsirkelen Lufthavnutvikling AS

På sine nettsider kunngjør Polarsirkelen Lufthavnutvikling AS som følger:
<https://www.lufthavnutvikling.no/>

Oppstartskonferanse - ruteutvikling 7. november 2023

Invitasjon til representanter fra næringsliv, reiselivsaktører, innovasjonsselskap, myndigheter og fagmiljøer som ser muligheter knyttet til den nye flyplassen. Program og link til påmelding kommer.

ATM Norge gjør oppmerksom på at framdriften ved Mo i Rana nye lufthavn kan følges her:
<https://www.facebook.com/nylufthavnMoiRana/>

News from Momberger Airport Information - www.mombergerairport.info

Swedavia, the operator of Stockholm Arlanda Airport and Göteborg Landvetter Airport in Sweden, is enhancing its passenger assistance service for persons with reduced mobility (PRM) through digital solutions.

A mobile app has been launched to coordinate PRM services, allowing staff to track the position of wheelchairs in real time and quickly provide assistance when needed. The app is already available at Stockholm Arlanda, and now it has been introduced at Göteborg Landvetter as well. The goal is to improve the passenger experience by reducing waiting times and enhancing the workplace environment for staff. Swedavia's PRM service is free and can be booked in advance through the passenger's airline. The service also provides assistance to unaccompanied minors during peak travel periods. #1197.AIT11

British Airways has launched a trial of a new digital wayfinding tool at London Heathrow to enhance customer experience and navigation within Terminal 5 and Terminal 3.

The tool provides interactive maps with points of interest like shops and lounges, detailed information on these amenities, and easy access to essential facilities like bathrooms and seating areas. For passengers with connecting flights, the tool offers step-by-step instructions to guide them from arrival gates to departure gates. Passengers can access the tool by scanning QR codes throughout the airport or visiting the online platform. British Airways aims to ensure a seamless journey for all passengers and continues to provide support from its staff when needed. Additionally, the airline has introduced digital baggage receipts in the ba.com app and notifications about baggage collection at London Heathrow to improve the overall travel experience. #1197.AIT10

The UK's air traffic control provider, NATS, has started the construction of a new virtual contingency facility (VCF) at Heathrow Airport to serve as a backup to the control tower.

The new VCF will replace the existing one and initially match its capacity to operate the airport at 70%, with plans to eventually reach 100% capability. The facility is expected to be operational in 2025 and will feature multiple desks with screens showing live footage from ultra-high-definition cameras around the airport, providing air traffic controllers with a comprehensive view for seamless operations. The investment in this state-of-the-art VCF is aimed at ensuring operational resilience and enabling passenger journeys to proceed even during disruptions. #1197.ATC

The IRINA project, led by EUROCONTROL and comprising a consortium of 10 partners and two affiliated entities, aims to integrate remote piloted aircraft systems (RPAS) into nonsegregated airspace in Europe.

Over a three-year period, the project will address operational, technical, and regulatory challenges to enable RPAS to fly alongside manned aviation in all airspace classes. Managing RPAS traffic is challenging due to their slower speed and communication latency. The project will involve various stakeholders, including UAS and military RPAS communities, to shape the

solutions and outcomes. The integration of RPAS into controlled airspace is seen as a catalyst for unlocking various civil and governmental applications and promoting the growth of the European RPAS market. #1197.ATC10

The International Air Transport Association (IATA) Director General, Willie Walsh, expressed concern over the disappointing performance of European Air Traffic Control (ATC).

Lack of resources, particularly in Germany and France, has resulted in challenges for airlines and airports in minimizing disruptions and ensuring on-time travel. Despite some improvements compared to 2022, ATC performance in Europe remains far below 2019 levels. London Gatwick Airport is experiencing severe impacts, ranking poorly among major airports. Walsh called on politicians to be accountable for the economic and environmental costs of poor ATC performance and emphasized the need for proper staffing, modernization, and finding ways to maintain essential services during industrial action while respecting workers' rights.

#1197.ATC14

Jotron AS, along with local partners Sistemas, Control e Ingeniería S.A.C. and 3A Infraestructura S.A.C., has successfully supplied and installed VHF radio systems in 21 airports and remote sites across Peru.

The contract was signed with Corporación Peruana de Aeropuertos y Aviación Comercial S.A. (CORPAC), the government-owned corporation responsible for managing and operating the country's public airport network. The air traffic control (ATC) radios provided by Jotron are now in operation, and the company's Ricochet recorders are being used in 11 Peruvian airports, including Lima's Jorge Chavez International Airport. Jotron has been a trusted ATC supplier since 1974 and has contributed to the enhancement of the safety of Peruvian ATC. #1197.ATC23

CANARD Drones has successfully completed 50 inspection and calibration operations of visual aids at 12 airports in Greece using its integrated drone, app, and cloud computing solution.

The operations included calibrating Precision Approach Path Indicators, Approach Lighting Systems, and Runway Lights at various regional airports managed by Fraport Greece. The company's solution allows for agile, efficient, and cost-effective inspections, and it also covers radio and infrastructure aids at civil and military airfields. Fraport Greece's Corporate Communications Manager praised the partnership with CANARD Drones for its innovative and technologically advanced approach to airport operations. The operations were carried out in collaboration with the company Hellenic Drones, with their staff trained by CANARD Drones to execute the inspections. #1197.ATC26

Lilium N.V., the developer of an all-electric vertical take-off and landing jet, has successfully raised USD 192 million in capital.

The funding round included participation from German technology investors Earlybird Venture Capital, BIT Capital, UVC Partners, and Frank Thelen, as well as institutional investors led by B. Riley Securities and e-mobility investor E-vestment B.V. Lilium's existing investors, including Tencent Holdings Limited, also contributed additional funding. With this capital raise, Lilium is well on its way to securing full funding for the commercial launch of its Lilium Jet. The company remains on track to achieve its first manned flight of the aircraft by the second half of 2024. The funds will be used to continue the development program and cover much of the estimated capital required for the project. #1197.ATC33

London City Airport's plans for expansion, including increasing annual passenger capacity and extending flight hours, have been rejected by the local council due to environmental and noise concerns.

The airport spokesperson expressed disappointment with the decision and emphasized that their proposals included commitments to limit flights and only allow cleaner and quieter aircraft. The airport is considering its next steps in light of the rejection. #1197.23

ATM Norge
Sekretariatet
Atle Berge Kristiansen
www.atm-norway.no

Epost: atm-norge@atlebk.com
Mobil: +47 995 87 990